

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 46.

V Ljubljani, 15. listopada 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrate po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Zborovanje na Dunaju.

(Konec.)

Glavni poročevalec Jessen je dejal, da govori tisoč vzrokov za to, da se oprosti učitelje ljudstva od najtežjih skrbi življenja. Zanj, ki ne stopi kot nadčlovek v svoj učiteljski stan, postaneta sila in beda demonska moč; ki zvije njegovo moško dušo k tlom in zlomi njegov moralni značaj. Ob tožbah svoje življenske družice in ob pogledu na svoje pomanjkanje trpeče otroke je tudi v našem stanu že marsikdo oslabil in pozabil, da gre pot naših dolžnosti le naprej in navzgor, nikoli pa ne nazaj in navzdol. Da si pridobi boljše stališče, je šel tja in prodal svoje prepričanje. Glejte, kako tak, ki se je prodal, vzgaja mladino, ki govorimo o nji, da mora biti vzgojevalčev značaj njen vzor! — Ako pa resnici na ljubo pripoznamo, da niso niti v našem stanu pod silo bede vsi ostali pokonci, da so se tudi med avstrijskim učiteljstvom izkazale zunanje življenske razmere močnejše nego moralna moč odpora, vendar ne pade nobena senca na čast našega stanu. Saj kje je gozd, kjer ne bi moč viharja vrgla k tlom posameznih dreves! Ako pretehtamo neznošni pritisk, ki sloni na nas, tedaj se mora pravična sodba glasiti le tako, da se noben stan bolj možato ne bojuje za svojo svobodo nego učiteljski stan. Naslanjajoč se sami nase, premagajoč neštevilne zapreke, smo si ustvarili organizacijo in jo napolnili z enim duhom, ki ga v boju z vsemogočno reakcijo niso doslej mogla premagati vrata peklenška! Mi smo siromašen stan, toda v zavesti izkušane svoje odporne sile vendar tudi bogat stan. Ako bi bila stvar drugačna, kako bi se moglo vršiti zborovanje, kakršno je današnje, ko si zastopniki 50.000 učiteljev in učiteljic preko vseh zaprek podajajo roke! To je ponosna govorica, bodo rekli naši neprijatelji. Prav pravijo — to je ponosna govorica. A naj se upre ves svet, ti, ki govore to govorico, so si prisegli, da niso hlapci in nečejo postati hlapci! — Ako zahteva učiteljstvo enakost s štirimi nižjimi razredi državnih uradnikov, tedaj stavlja to zahtevo le zato, da se reši bede in da more posvetiti vse svoje moči šoli. Besede, ki jih čujemo tu, so le vzklík celega, velikega, v svojem pravem čuvstvu globoko užaljenega stanu. Iz vseh dežel in vseh narodov države so tu zbrani zastopniki učiteljstva. Kar jih sicer loči, stopa v ozadje pred zapovedujočo, skupno dolžnostjo, združeno potrkat na vrata parlamenta, da se vzame Avstriji sramota, da pusti svoje učiteljstvo stradati. Govore, da ni sredstev, da bi se ugodilo pravičnim zahtevam učiteljstva. Kdo se daj varati s takim izgovorom? Država ima denarja za meče in sulice, za puške in kanone.

Kadar zahtevajo težke milijone za oboroževanje, tedaj se zatre vsako opozicionalno gibanje z besedo: državna potreba. In vendar ni pričakovati vojne. Toda vojna v notranjem države, boj proti nerednosti in sirovosti, ki je obenem boj za povzdigo ljudstev, ta meče svoje valove dannadan. Kako naj ta stan, ki ga obsojajo trdo in brez ljubezni, bije boj za obstanek, ki mori moške značaje in rodovine? Ali doženemo uspeh? Tega ne vemo! Mi storimo svojo dolžnost, zakaj ta je ukaz morale. Toda mi upamo, da se bodo zastopniki ljudstva v parlamentu zavzeli za naše pravične, v zakonu utemeljene zahteve. (Burno odobravanje.)

Potem, ko so se izjavili posamezni zastopniki organizovanega avstrijskega učiteljstva, da popolnoma soglašajo s stavljenimi zahtevami, je dobil besedo poslanec Pernerstorfer (soc. demokrat).

Ta je izjavil: Končno ste izprevideli, da se je treba proti skupnemu sovražniku skupno bojevati. Opomnil bi vas, da niso vaši sovražniki samo v taboru reakcije. Bil bi čas, da bi nadomestil liberalnega naučnega ministra dr. Marcheta, ki opravlja sedaj v ministertvu posle klerikalcev, dr. Gessmann. Tedaj bi se mnogi, ki pravijo, da ni bilo tako hudo, zbudili iz svoje letargije. Vsi, ki stoje na strani napredka, naj si preko različnosti jezika podado roke k skupnemu poboju mogočnega sovražnika, starega katoliškega Rima in fevdalnih moči. V takem jezu bodo stale množice socialno demokratskega delavstva. Socialni demokrati bodo, kar je ob sebi umevno, vsak čas najizdatneje podpirali zahteve učiteljstva. (Burno ploskanje.)

Posl. Tomašek je govoril v imenu čeških socialnih demokratov, dr. Stránský pa je obljubil podporo Mladočehov.

Moravski deželni poslanec, soc. dem. Vánek, je dejal, da treba tudi deželne zbore demokratizirati. Njegova stranka bo vedno za učiteljstvo.

Posl. baron Hock je izjavil, da mora biti učitelj osvobojen gmotnih skrbi, ako hoče zadostiti svojim dolžnostim. Samo tedaj more biti šola v resnici svobodna.

Posl. Bendel je govoril v imenu nemško-nacionalne zveze. Rekel je, da bo ta z vsemi silami delala za učiteljstvo. Ta zveza je že uložila dva predloga v smislu sprejetih resolucij.

Govorili so še posl. Spennl v imenu rutenskega kluba, posl. Malik v imenu Vsenemcev in posl. učitelj Lisý v imenu čeških narodnih socialcev.

Predsednik Kessler je prečital obilico pozdravnih pisem in brzojavk, ki zagotavljajo učitelstvu simpatije in podporo. Med drugim so brzojavili naučni minister Marchet, poslanci Masaryk in Drtina ter mnogo drugih poslancev raznih narodnosti.

Predsednik pripominja, da je skrajni čas, da se čujejo zahteve učiteljstva. Učiteljstva je 50.0000 dela vajenih čebel, ki tudi lahko enkrat pokažejo svoja žela. Kdor hrani pri šoli, plača pri prisilni delavnici. Spominja se dveh pregovorov: „Sila kola lomil!“ in „Sila ne pozna pravila!“ V boju za svoje pravične postulate računa učiteljstvo na to, da pridejo proletarci telesnega dela proletarcom duševnega dela na pomoč. Poslanec prosi, naj svoje lepe besede utelesijo v dejanjih. Shod je zaključen, (Ploskanje.)

* * *

Na povabilo Čehov so se sešli slovanski delegati dne 2. t. m. popoldne ob 5. uri v Švečevi restavraciji v Pratri, kjer je bil položen nerazrušen temeljni kamen avstrijski slovanski učiteljski zvezi, ki se oživetvori prihodnje leto v Pragi. Pravila so že predložena pristojnemu ministrstvu. — Sestanek in razgovor je vodil Čeh Černý. Govorili so zastopniki češkega, slovenskega, poljskega, rusinskega, hrvaškega in srbskega učiteljstva ter v imenu „Slovenije“ njen predsednik Berce. Bil je lep večer, samo hitro je minil, ker je večina delegatov že istega večera odhajala domov. Še lepše bo leta 1908. ob velikih počitnicah v Pragi! Pripravljajmo se že sedaj na to pot!

* * *

Slovenski štajerski učiteljski delegati so imeli na Dunaju poseben sestanek. Dogovorila se je zadeva „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“, Enoglasno so se vsi izrekli, naj ima upravni odbor „Zveze“ dne 8. grudna t. l. svoje zborovanje v Celju, da skliče še letos občni zbor društva in zanj določi vzpored.

* * *

Učitelji vseh narodnosti so zahtevali, naj se izvrši združitev vsega avstrijskega ljudskošolskega učiteljstva v centralno državno zvezo, ki naj zastopa materialne in pravne koristi celokupnega avstrijskega učiteljstva. Ta zveza bi štela 50.000 učiteljev in učiteljic. Mogoča četa! Ustanovitev take zveze je mogoča, kar je dokazal ta shod. Treba je misliti na koristi, pravice in dolžnosti, ki so vsemu učitelstvu skupne.

* * *

Poslanec Biankini, član „Jugoslovanskega kluba“ se je sicer udeležil shoda, a se ni izjavil, kakšno stališče zavzema nasproti stavljenim zahtevam učiteljstva. To je neprijetno zadelo jugoslovanske učiteljske delegate, zlasti Dalmatince. — Poslanec Hribar je opravičil svojo odsotnost, pravtako posl. dr. Ploj. Oba sta izjavila, da se bosta vedno zavzemala z vsemi silami za opravičene zahteve učiteljstva.

* * *

Slovensko akad. društvo „Slovenija“ je priredilo jugoslovanskim učiteljskim delegatom v dvorani restavracije „Zum grünen Tor“ dne 1. t. m. pod noč častni večer, ki je bil mnogobrojno obiskan.

Učiteljstvo je pozdravil predsednik „Slovenije“, g. jur. Berce; v svojih govorih pa so proslavljali delo jugoslovanskega učiteljstva gg. fil. Mravljak, jur. Klopčič, dr. Grošelj, dr. Nachtigal in dr. Hacin. V imenu

učiteljstva so govorili ter se zahvaljevali „Sloveniji“ tovariši Jelenc, Rajčić (Hrvat), Petranović (Srb iz Dalmacije), Gangl in Pesek. Med Ganglovim govorom so vstopili zastopniki češkega učiteljstva: Černý, Schuster, Skala in Smrtka. Bili so najpristroneje pozdravljeni in sprejeti. Za pozdrav se je zahvalil v imenu Čehov B. Skala. Slovenijani so zapeli več krepkih zborov in zagotavljali učiteljstvo, da bodo potem, ko stopijo iz študij na delo med narod, zvesto stali ob strani učiteljstva ter mu pomagali, da se dvigne naše ljudstvo gmotno in kulturno!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —
Promet do konca vinotoka 1907 K 131.408.52.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Štajerska ljudska šola.

Govoril na občnem zboru narodne stranke v Celju dne 3. t. m.

Fran Brinar.

Če primerjamo današnje stanje šolstva štajerskih Slovencev s šolskim programom, ki si ga je postavila narodna stranka, tedaj vidimo, da leži skoraj še vse delo pred nami.

Slovensko vsenčilišče v Ljubljani, slovenske srednje šole, ki bi vsaj približno ustrezale našim narodnim težnjam, slovenske meščanske šole: vse to so vedno še samo naše pobožne želje. Kot strokovne šole se nam privoščijo — kakor v zasmeh — samo par viničarskih tečajev. Pač, slovenska kmetijska šola je na potovanju, toda kakor vidimo, ne potuje z novodobnim avtomobilom, ampak hodi peš, kakor se za nas manjvredne Slovence spodobi, in Bog ve, v kakšnem stanju se nam predstavi.

Ostaja nam tedaj samo še ljudska šola. Da bi se vsaj k temu edinemu našemu prosvetnemu zavetišču zatekalo vse, ki čuti količikaj slovenskega rodoljublja v sebi! Toda tudi temu ni tako. Kmalu bo 40 let, odkar je država vzela ljudsko šolo v svojo oskrb, a šola še danes ni prišla do mirnega razvoja. Namesto, da bi se država zanjo zavzemala kakor za svojo legitimno hčerko, ji je postala pisana mati.

Bremena za nje vzdrževanje je zvalila od sebe; hladnokrvno dopušča, da se uboga pasterka poljubno psuje in obrekuje, lasa in suje. Kako naj potem uspeva preganjana ubožica! Gorje ji posebno za volilnega gibanja! Dobro nam je še v spominu, kakšne klofute so o priliki letošnjih državnozbornih volitev letele po ubogi šoli in po tistih, ki so se jo predrznili ščititi. Da se kmetu slabo godi, tega je bila kriva šola. Da se ga reši bede, bo treba skrajšati šolsko dobo. Duhovščina skrbi, da šola ne pride do miru. Zvito vceplja nevednemu ljudstvu mržnjo do sedanje šole, potem pa se sklicujejo na ljudstvo, da ne mara novodobne šole. Kakor posnamem iz listov, je šel eden najnovjših osrečevalcev slovenskega naroda tako daleč, da zaslepljenemu ljudstvu natvezuje, da so učitelji krivi, če so stranke kaznovane zaradi šolskih zamud. Trd, silno trd je učiteljski kruh. Dannadan se učitelj posvečuje mladini z vsemi svojimi močmi. Truden in izmučen, večkrat potr in zlovoljan prihaja iz šolske sobe. Kako tolažilno bi bilo zanj vsaj malo priznanja! Zdaj pa pride narodni voditelj, ki se ponaša celo s takoiimenovano akademično izobrazbo ter uporablja svojo poslaniško čast